

El 68 català, influït o no pel moviment francès, també va ser innovador

També hi ha, en molts camps, un abans i un després del 68, a casa nostra. Els joves, poc o molt, es van encomanar de l'esperit del Maig francès. L'estudiant universitari va accentuar el seu compromís polític. Va perdre la por i va lluitar per uns ideals.

La revolta del 68 va ser el catalitzador de moltes experiències revolucionàries i innovadores, considera Josep Guia, l'ànima del Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN).

“Sí, el Maig del 68 –proclama Guia– va tenir molta influència a casa nostra. En la fundació del PSAN, també.” El PSAN es funda el mateix 68, a finals d'any.

Per a Guia, el PSAN representa el naixement de l'independentisme modern. És un partit fundat per joves. Pels joves del Front Nacional de Catalunya, que decideixen, com els joves francesos, ser protagonistes i trencar amb el passat, amb els pares.

Al costat del PSAN, i dins de l'esperit del Maig del 68, Guia esmenta la fundació de la llibreria 3 i 4, a València, la creació de la primera escola d'ensenyament en català, i, a partir dels anys

El 1968, amb la inauguració de la llibreria 314, de València, la història dels Països Catalans obre un nou capítol.

següents, l'èxit, entre els estudiants i professors dels Països Catalans, de la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent.

El Maig del 68 és el màxim exemple d'un moviment generacional i de renovació cultural, en sentit ampli, que adquireix formes diverses, segons la situació de cada país.

La contracultura és la contracultura oficial i, al País Valencià, el març del del 68, l'acte contracultural cristal·litza en l'obertura de la llibreria 3i4, el motor impulsor de les principals iniciatives culturals del País Valencià i primera pedra de l'empresa creada per Eliseu Climent i Rosa Raga.

"Tota aquesta concentració que es produeix el 68 -creu Guia- no s'explica sense la revolta francesa del 68. Evidentment, no es va produir només aquest fet, en l'àmbit internacional. Hi ha altres fenòmens que hi intervenen, com la lluita descolonitzadora, a Cuba, Algèria i el Vietnam, i també la lluita d'alliberament del Poble Basc."

El PSAN. El PSAN impulsa també un marxisme diferent del dels partits comunistes clàssics, defensors dels estats constituïts. "La novetat del PSAN -recorda Guia- és que el moviment alliberador no estava pensat per a les colònies o el tercer món, sinó dins d'una nació europea oprimida."

I la segona gran novetat del PSAN, afegeix, és que canvia l'àmbit nacional, que l'estén a tots els Països Catalans, idea inèdita en la història del catalanisme.

Aquestes són novetats del jovent d'aquell moment, novetats que, considera Guia, s'han convertit en referents que han amarat la societat i l'independentisme genèric del poble català, "tot ell fill orgànic i/o ideològic del PSAN", diu.

El que mostra el cas del PSAN, més enllà de les seves propostes polítiques i ideològiques, és que al 68 es produeix, fins i tot a l'Espanya franquista, el relleu generacional, la conversió dels joves d'elements passius, d'aprenents, a personatges actius, a actors de la història. I això és el Maig del 68.

A la universitat, d'un curs per l'altre, els estudiants treuen pit i es neguen a

Els joves escindits del Front Nacional de Catalunya fan la revolució política i cultural, el mateix any que els estudiants francesos. Funden el Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans i creen una estratègia nova.

1er congrés del PSAN

cap al socialisme i la independència dels Països Catalans

112 d'abril València - 819 Barcelona
Lluita amb nosaltres !!

AFIXU PSAN

posar-se la corbata i a tallar-se els cabells i les barbes.

Tot i el franquisme, es treuen la son de les orelles, i la por de l'ànima. "Evidentment -diu Guia-, aquí no es va produir el Maig francès, però l'universitari es polititza, fins al punt que es produeix el fenomen de la cotització política. La militància política es cotitza a l'alça. Era un valor afegit, un atractiu personal."

Si el Maig del 68 va encomanar gosa-dia i optimisme, més enllà de París, als

Països Catalans, va donar ànims a la consciència nacional, política -PSAN- i sobretot cultural, amb l'aparició de la llibreria 3i4 i la utilització del regal ofert pels catalans de la Catalunya Nord a tots els catalans del sud, la Universitat Catalana d'Estiu.

Va ser també un impuls idealista. El lema del Maig francès, "siguem realistes, demanem l'impossible", va ser convertit, a casa nostra, en demanem el que està prohibit, el ple ús del català i les llibertats polítiques i nacionals.

Els joves del PSAN van portar a terme una gran tasca en la catalanització de la vida política clandestina, recorda Guia.

"El PSAN -ens diu el seu fundador- ensenya a fer política en català a tots els partits. Amb l'ús del català a les reunions entre els partits, i en els pamflets i textos. Va aconseguir que el català fos d'ús normal, en la clandestinitat. Molts líders no sabien fer política en català. Per a molts, en especial al País Valencià, fer política era fer-ne en castellà."

La UCE. L'embrí de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) foren les diades que l'any 1968 organitzaren a Prada conjuntament el Grup Cultural de la Joventut Catalana i el Grup Ros-

Són anys d'efervescència política. El PSAN afirma que una nació oprimida té el dret de fer servir totes les formes de lluita per a mitjà del seu alliberament. La Universitat Catalana d'Estiu, nascuda el 69 a iniciativa de la gent del Rosselló, reforçarà la consciència de Països Catalans.

sellonès d'Estudis Catalans (GREC), tot just després del Maig del 68.

Aquest és l'origen de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, segons la versió oficial, elaborada pels actuals responsables de l'organisme i exhibida a la seva pàgina web. La referència al Maig del 68 deu ser, pensen, pertinent. Com si la UCE en fos filla.

Pere Verdaguer, ànima del GREC, va ser el principal fundador de la UCE i, fins al 1977, el seu director, i matisa la hipotètica influència de l'esperit del

Maig del 68 en la creació dels cursos d'estiu de Prada.

“La influència del Maig del 68 –ens diu– es va reduir al nom. A partir del Maig del 68, es van crear moltes universitats populars, que de fet no eren universitats, sinó uns espais d'activitats, uns encontres, unes jornades, muntades fora dels controls oficials. Jo mateix vaig participar en una, a Montpeller. Quan el febrer del 1969 vam decidir d'organitzar uns cursos, unes activitats culturals, a Prada de

Conflent, vam veure que anava bé el nom de universitat. El Maig del 68 no va influir en la creació de la UCE, ni va presidir la seva gestació. El Maig del 68 no va ser determinant.”

El Maig del 68 va donar la paraula als estudiants, però la Universitat Catalana d'Estiu, segons els seus creadors, no estava destinada a acollir o potenciar la veu dels joves.

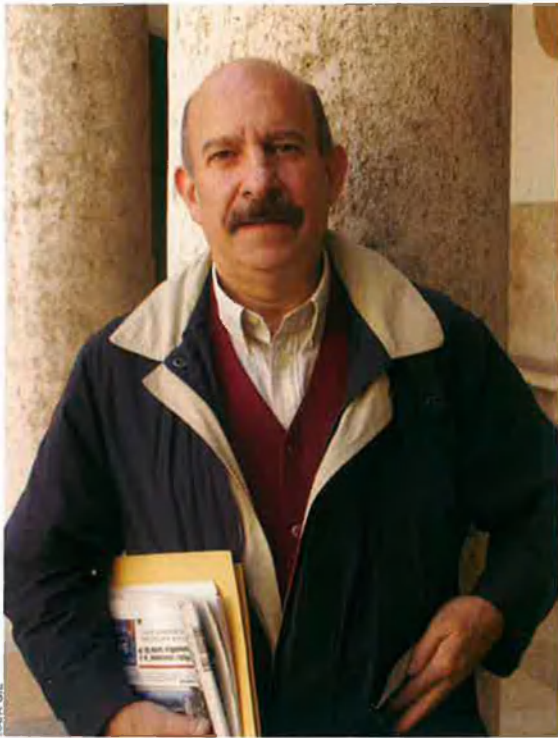
“Nosaltres –ens diu Pere Verdaguer– teníem intenció de fer una cosa seriosa, no unes xerrades per deixar la paraula a la gent, sinó cursos i en català, perquè no se'n feien, en català.”

Més que l'esperit i els fets del Maig del 68, el fet polític que va ser més determinant, recorda ara Pere Verdaguer, va ser el referèndum de De Gaulle del 69 sobre la regionalització, per una banda, i la reforma del Senat, de l'altra.

“El poble –ens diu Verdaguer– va dir que no, no pas perquè s'oposessin a les dues reformes, sinó perquè ja en tenien prou de De Gaulle. Se li va dir ‘no’ a ell, no a la regionalització. Com que ens era urgent fer una regionalització a la Catalunya Nord, es van celebrar reunions per prendre decisions i suggerir solucions al problema i una de les coses que es va decidir, a la Casa Pairal, va ser que una regionalització havia de significar l'ensenyament del català. I recordo una segona reunió, a la sala Aragó de la Casa de la Vila, per oposar-nos al poder que Montpeller adquiriria, com a capital regional, en detriment de Perpinyà. El problema restava obert i es va establir un marc de reflexió permanent, fora del referèndum, fora dels partits. Aquest va ser el motiu principal perquè es fes la Universitat i que el primer any es dediqués a un sol tema, ‘El Rosselló, avui i demà’.”

Amb el pas del temps, aquest record, considera Verdaguer, s'ha esvaït, i el que s'ha imposat és el nom de Maig del 68. “Ho han inventat els qui no hi eren, els qui arriben més tard, com en Gual, que hi arriba el 72, amb la quarta universitat. Ni Ramon Gual ni Joan Maluquer no hi eren, el 69. En Gual s'ha empescat això, i res de res. Tota aquesta literatura d'ara és falsa.”

Hi ha, a més, una prehistòria, ens diu Verdaguer, que reula més enllà del Maig del 68. “El Grup Rossellonès

Josep Guia creu que el Maig del 68 influeix en l'aparició del PSAN. Pere Verdaguer creu que la revolta no té res a veure en la fundació de la UCE.

d'Estudis Catalans va organitzar unes diades de cultura el mes de setembre del 63, a Perpinyà. Es van celebrar a l'hotel Pams. Aquest va ser el primer motor, el germen. Es van fer cada setembre, tret del 1967, per culpa d'una crisi que hi va haver a l'interior del GREC. El 1968, aquests cursos es van reprendre a Prada, en règim d'externat. Llavors jo era secretari del GREC i era molt amic de l'alcalde, l'occitanista Lluís Monestier. Van venir cantants de la Nova Cançó, com Lluís Llach, amb 18 anys, que va actuar al claustre de Cuixà. Les diades del 68 no van ser pas el germen de la UCE, sinó la continuació de les engegades el 1963 a Perpinyà.”

Quin és, doncs, segons Pere Verdaguer, el germen de la UCE?

“L'origen –ens diu– és el següent. Cada febrer se celebrava al cementiri de Cotlliure un acte d'homenatge a Antonio Machado. Llavors l'organitzava Josep M. Corredor i nosaltres hi anàvem. Un dels joves del Grup Cultural, Andreu Balent, destacat historiador i activista polític i cultural, nascut a Perpinyà el 1949, no tenia cotxe i el vaig tornar a Perpinyà. La idea de fer una cosa més important era un fet al qual donàvem voltes. I que es fes també a Prada, ja que hi érem ben

acollits. De seguida vam fer una reunió conjunta entre els joves i els del GREC per posar-nos d'acord els novells d'associacions i vam decidir mantenir Prada com a seu, perquè era el país de Pompeu Fabra i de Pau Casals. Vaig anar a veure l'alcalde Monestier i ens va dir que posava a la nostra disposició el liceu Renouvier, perquè durant l'estiu el liceu és un espai municipal. L'edifici del liceu ja allotjava els músics joves que participaven en el festival Pau Casals.”

Tot es va improvisar i no es van adonar que del 20 al 30 d'agost no hi ha deu dies, sinó onze, i van haver de demanar deu francs més als participants. “Només costava deu francs per dia i persona, allotjament i menjar inclòs. Fins i tot en aquell moment era donat. Va ser un èxit, amb molta participació, molta animació.”

Pere Verdaguer, fundador de la UCE, discrepa de la influència del Maig francès

Després, la UCE va començar a tenir vida pròpia, més enllà dels projectes inicials dels rossellonesos fundadors i, ben aviat, reconeix Verdaguer, es va girar cap a les necessitats de la península, més que no pas a les de la Catalunya Nord.

Però el que és irrefutable és que el moviment universitari alliberador, que a París es tradueix en la revolta del Maig del 68, als Països Catalans va trobar en els estius de Prada de Conflent un marc ideal, excepcional, una font d'energia.

Per tot això, sembla ben encertat aquest punt de vista “oficial” de la pàgina web de la UCE, sobre l'arrencada de la universitat, un cop deixem de banda –o no– la referència al Maig del 68: “A partir d'aquesta modesta –però profitosa– experiència, [es refereix a les diades del 68] i de l'interès de la gent de la Catalunya del Nord per promoure i fer avançar la llengua i la cultura catalanes i de la necessitat de la gent del Principat, les Illes i el País Valencià per trobar un espai de llibertat en un moment que el franquisme era ben viu, sorgí l'estiu del 1969 la primera UCE.”

Lluís Bonada